कृतृहल

रसायनशास्त्रातील भारतीय

प्रा. बी. सी. हलदर (१ जाने. १९२३ ते २७ फेब्रु. १९८३)

प्रा. बरुणचंद्र ऊर्फ बी. सी. हलदर यांचे सर्व शिक्षण कोलकात्यात झाले. ते प्रा. पी. बी. सरकार यांचे आवडते विद्यार्थी होते. १९४८ साली त्यांना प्रेमचंद रायचंद सुवर्णपदक मिळाले होते. त्यानंतर त्यांना फुलब्राइट, स्मिथ-मंद आणि पलित

शिष्यवृत्त्या मिळाल्या. त्यामुळे १९५० साली त्यांना अमेरिकेत जाऊन उच्चशिक्षण घेणे शक्य झाले. नोन्नेदाम आणि रोचेस्टर विद्यापीठात तर त्यांनी संशोधन केलेच, पण नोबेल पुरस्कार विजेते प्रा. ग्लेनटी सीबॉर्ग यांच्या मार्गदर्शनाखाली

कॅलिफोर्नियातील लॉरेन्स बर्कले लॅबॉरेटरीत संशोधन करायची संघी मिळाली. या संशोधनाचे फलित म्हणजे त्यांनी संशोधलेली चार रेडिओ समस्थानिके कर्फ आयसोटोप्स.

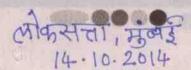
अमेरिकेहून ते १९५५ साली भारतात आले व प्रथम रंगून विद्यापीठ आणि नंतर त्यांनी अहमदाबादच्या गुजरात विद्यापीठ येथे काम केले. तेथून १९६० साली ते मुंबईच्या इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्समध्ये आले; पण लगेच पुढच्या वर्षी त्यांना नागपूरच्या इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्समध्ये पाठविले. १९७० साली ते मुंबईला आले व इन्स्टिट्यूटचे संचालक झाले. त्यानंतर १९७२ साली त्यांना महाराष्ट्र राज्य शिक्षण संचालक म्हणून पुण्यास पाठविण्यात आले. त्यांना खरा रस होता संशोधनात. त्यामुळे त्यांनी सरकारला विनंती केली की, मला परत मुंबईला इन्स्टिट्यूट ऑफ सायन्समध्ये जाऊ दे व माझे संशोधन करू दे. त्यांची ही विनंती मान्य करण्यात येऊन ते वर्षभरात मुंबईला आले आणि १९८१माम् च्या त्यांच्या निवृत्तीपर्यंत त्या पदावर राहिले मिर् महाराष्ट्र राज्याच्या विज्ञान व तंत्रज्ञान पर

> संशोधन समितीचे ते प्र उपसंचिव होते. डॉ. हलदर्शाः इंडियन केमिकल सोसायटी, हिन्दट्यूशन ऑफ हे न्यूक्लिअर इंजिनीअर्स-लंडन ही इत्यादी अनेक संस्थांचे आणि प्र त्यांच्या शास्त्रीच कि

संपादक, लेखक होते. या त्यांच्या अजोष्ट्राक कामगिरीबद्दल १९७८ साली कोलकातांका विद्यापीठाने त्यांना आचार्य प्रफुल्लचंद्र रॉच्टानी सुवर्ण पदकाने सन्मानित केले.

प्रा. हलदर यांनी ॲनालिटिकलां किमस्ट्री, न्यूक्लअर केमिस्ट्री आणि परिसर किसस्ट्री, न्यूक्लअर केमिस्ट्री आणि परिसर किसस्य यांचे अध्यासक्रम भारतभर की सुरू करून दिले. डॉ. हलदर यांच्या अश्वाताखाली अनेक विद्यार्थ्यांनी एमएस्सी किम आणि पीएचडी केली, त्यांचे स्वतःचे २००० संशोधन निबंध प्रसिद्ध झाले. काटेकोरपणा विद्यापन दिकाऊपणा आणि कुतूहल हे त्यांच्या अध्यापन, संशोधन आणि वागणुकीची अध्यापन

■ अ . पां . देशपांडे (मुंबई) मित्र मित्र विज्ञान परिषद् विज्ञान परिषद

Dr. Dilip Boralkor had privillage to work under Dr. B. C. Halder as Post Doc. Rep. Fellow (SRF)